

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תצא - תשס"ב - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אבותם בפיחם, וישבו בלבם אל ה', ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות כאשר הזכיר (לעיל פסוק ב) אתה ובניך בכל לבבך - כמו שפירשתי (שם)."

השיעור לעילוי נשמת :

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : כי תצא

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ב.
הלכות תשובה ודין מבטל כלי מהיכנו

מלחמת היצר

סדר הפרשיות בחודש אלול מידי שנה הוא מפרשת שופטים והלאה, ורמזו בהם ענייני אלול ודרכי התשובה. וגם בפרשתנו דורשים בעלי המוסר שמדובר במלחמת היצר וכמו שמובא בילקוט שמעוני (פרשת כי תצא רמז תתקכד) "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע". פרשתנו פותחת בעניין אשת יפת תואר: (דברים כ"א י"ד) "כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי. וראית בשביה אשת יפת תואר וחסקת בה ונקחת לה לאשה. והבאתה אל תוך ביתך וגלחתה את ראשה ועשתה את צפרניה. והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ורח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה". בעל 'אור החיים הקדוש' האריך לבאר את רמזי הפרשה בעניין מלחמת היצר ודרכי המלחמה עמו. וז"ל: "יבדדך רמז תבאר הפרשה עז"ה הנה כל בני העולם וקיומו תלוי במעשה עם בני"אם יטיבו דרכיהם העולם קיים וישמחו השמים ותגל הארץ, גם ה' אלקינו ישמח ויגל בנו. ויושר דרכה של ישראל תלוי בנצחון יצה"ר".

ובא הכתוב להעיר האדם כי ביציאתו מעולם העליון לבא לעולם הזה יהיה מוכן למלחמה כי לא יחשוב שאין צריך תגבורת לנצחון זה, אלא אדרבה לזו יקרה מלחמה ע"י אומרו איזהו גבור הכובש את יצרו, שאין גדולה מזה. ולזה אמר למלחמה בפת"ח תחת הלמ"ד, ואוי על אויבך בנה להעיר כי לא לחמה זו כגבור הלוחם ללכוד עיר וכשיקוף מלחמה יפנה וילך לעצמו, אלא כאדם הלוחם עם אויבו, שאם יתרשל יקום עליו והכהו, כמו כן אם יתרשל האדם מלחום את האויב יקום עליו ויאבדהו מן העולם. ומבטחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכת האנושי, אעפ"כ יתגהו ה' בידו. וכו'.

והוא אומרו והסירה את שמלת שביה מעליה פ"י שקנתה משביתה במקום טמא וזה יהיה על מירוק החטאים ודרכי התשובה והכנת הדעת מול אלקי ישראל ב"ה, ויבחר מקום מושב לה בית המיוחד לישראל שהיא בית המדרש. והוא אומרו וישבה בביתך ותתודה בכבי על אשר מעלה באביה ואמה ועל פרידתה מהם, אביה זה הקב"ה, אמה היא כנסת ישראל, ירח ימים הוא שיעור המספיק לשב - או ירמוז לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול וכו' עיי"ש דבריו המאירים והנפלאים.

הבטחת הנצחון במלחמת היצר

התורה כותבת בעניין קיום המצוות (דברים לו) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאות הוא ממך ולא רחוקה הוא. לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השממה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה. ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה. כי קרוב אלקי הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותה". הרמב"ן כותב על כך (שם), וז"ל: "וטעם כי המצוה הזאת - על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ח א) "כל המצוה אשר אנכי מצוה היום", אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנזכרת, כי והשבות אל לבבך (בפסוק א) ושבתי עד ה' אלקיך (בפסוק ב) מצוה שיצוה אותנו לעשות כן. ונאמרה בלשון הבינוני לרמזו בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן. והטעם, לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ה' ולעשות ככל אשר אנכי מצוה היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאד לעשותו בכל עת ובכל מקום. וזה טעם בפיך ובלבבך לעשותו - שיתודו את עונם ואת עון

ישים לב כמה התרחק ואז ישוב בתשובה שלמה
על הפסוק (שם א' ב') 'והנה כי יבאו עליך כל תדברי האלה הנבדק והקלה אשר נתתי לפניך והשבתי אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה. ושבתי עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, מבאר הספורנו, וז"ל: "התבונן בחלקי הסותר ותשיבם אל לבבך יחדיו להבחין האמת מן השקר, ובזה תכיר כמה רחוקת מן הקל-יתעלה בדעות ובמנהגים אשר לא כותרתו". כלומר, אין מספיק שחזור בתשובה ואומר 'חטאתי עויתי ופשעתי', אלא צריך קודם כל לדעת ולהכיר את התרחקותו מן האמת ואז לשים אל לבו לחזור בתשובה. ואחרי כן כותב הרב 'ושבתי עד ה' אלקיך' תהיה תשובתך כדי לעשות רצון קונך לבד. וזו היא התשובה שאמרו חז"ל (יומא פרק יום הכיפורים) שמגיעת עד כסא הכבוד". דהיינו, אם חוזר בתשובה מתוך פחד מהעונש, אין זו התשובה המושלמת, אלא התשובה צריכה להיות מתוך אהבת הבורא וכיסופין לעשות רצונו באמת, וזו היא התשובה האמיתית.

על ידי תשובה זוכים לארץ ישראל

התורה כותבת (שם) 'כי קרוב אלקיך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. חז"ל אומרים שבעת היודי יאמר 'חטאתי עויתי ופשעתי' וכו', וצריך שהיודי יהיה 'בפיך ובלבבך', כלומר שיתכוין באמת למה שמוציא בפיו, וישים לבו למה שאומר, ובפרט אם אומר את היודי הגדול, שאז משובח ביותר שישים לב לכל עניין המפורט בו. ומוסיפה התורה (שם) בדרך התשובה 'ואם יפנה לבבך ולא תשמע ונדחת והשפתותי לאליהם אחרים ובעדתי. והגדתי לך היום כי אבד תאבדון לא תאריכו ימים על האדמה אשר אתה עבר את הירדן לבא שמה לרשתה. העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמנות נתתי לפניך הנבדק והקלה ובחרתי בחיים למען תחיה אתה וזרעך. לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חניף וארך. ימיד לשבת על האדמה אשר נשבע ה' לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם'.

הרי, שהבטחת התורה על בעלותם של עם ישראל בארץ ישראל ללא עוררים, תלויה בקיום המצוות ובתשובה גמורה לאבינו שבשמים. ורש"י אומר על כך, וז"ל: "ובחרת בחיים - אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לחבירו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך, ועל זה נאמר (תהלים טז, ה) 'ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי, הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך'. כלומר, הקב"ה שונת את המתנה הנפלאה הזאת לעם ישראל, הוא מנחה אותם כיצד עליהם לנהוג כדי לזכות בה, ואם ירצו בה, כבר הקב"ה מטה את ידו לתת להם.

תשובה מגעת עד כסא הכבוד

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים 'ק"ל) שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. אד-ני שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני. אם עונות תשמר י-ה אד-ני מי יעמד. כי עמך הסליחה למען תגרא'. רש"י כותב על זה וז"ל: "כי עמך הסליחה - לא נתת רשות לשליח לסלוח כמו שנאמר (שמות כג) כי לא ישא לפשעם. למען תורא - על זאת שלא יהא אדם בטוח על סליחת אחר'. אומר הקדוש ברוך הוא שהתשובה מגעת עד כסא כבודו, ולא על ידי שליח או מלאך, אלא ישירות עד כסא הכבוד, וזה על ידי שהקב"ה בוחן לבות וכליות.

רחום וחנון למי שחטא

וכותב על זה האבן עזרא וז"ל: "כי - הטעם כאשר תסלח לעוני ישמעו חטאים וישבו גם הם ויניחו חטאם ואם לא תסלח לא ייראוך ויעשו הפצם ככל אות נפשם". ביאור הדברים הוא שאומרים להקב"ה שישלח לנו כי ללא כן כל אחד יעשה עונות. ולכאורה צריך להבחין שמצד אחד אומרים

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבּ מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

כִּי תֵצֵא - תִשָּׁבֵב - מֵאֵת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מקור והגדרת מבטל כלי מהיכנו

בהלכות שבת ישנו כלל בדיני מוקצה והוא: איסור ביטול כלי מהיכנו. כגון, אם הניח קליפות אגוזים או שקדים בצלחת אוכל, יש בזה איסור של ביטול כלי מהיכנו. מקור הדין הוא במשנה (שבת מ"ב ע"ב): "אין נותנין כלי תחת הר לקבל בו את השמן, ואם נתונה מבעוד יום - מותר. ואין נאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכין". בהגדרת האיסור נחלקו רש"י ותוספות. רש"י כותב, וז"ל: "אין נותנין - בשבת. כלי תחת הר - לקבל בו שמן המטפף, משום דשמן מוקצה הוא, וקסבר אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל, אי נמי קסבר: אסור לבטל כלי מהיכנו, להשיב כלי במקום שלא יוכל עוד ליטלו משם, דהוי כקובע לו מקום ומחברו בטיט ודמי למלאכה, וכלי זה משיפול בו השמן המוקצה - יהא אסור לטלטלו". כלומר, דעת רש"י ההגדרה של מבטל כלי מהיכנו היא: משום שהיה מוכן לשימוש היתר, והוא מבטלו משימוש היתר ואוסרו מכאן והלאה בשבת. אבל התוספות כותבים פירוש נוסף בדברי רש"י, וז"ל "דייה דמבטל": "בפרק בתרא פירש בקונטרס דאסור משום דמתחזי כסותר וכאן פירש דחשיב כאלו מחברו שם בטיט". נמצא שבהגדרת איסור מבטל כלי מהיכנו יש שתי הגדרות שונות, או שהיו כאילו בנה את הכלי בשבת כאילו חיברו בטיט, או שהיו כאילו סותר את הכלי שמשנה אותו מתשמישו הראשון, ולא יוכל להזיזו ממקומו ולהשתמש בו.

קליפות של קטניות

"כלי שיש עליו דבר האסור והמותר, מותר לטלטלו כגון מחתה שיש עליה מבעוד יום אפר שמותר לטלטלו לכסות בו" וכי' (שו"ע סי' ש"י סעי' ח'), וכה"ח ומש"ב שם). קליפות של קטניות כגו אגוזים, קרעניים וכדו' או קליפות ביצים שלא ראויים אפילו למאכל בהמה - אסור לטלטלם. וכיון שהם מוקצה אסור לטלטל אף את הצלחת שעליהם הם מונחים ולהפילם. והטוב, ביותר, שיניח בצלחת המיועדת לפסולת בעודה ריקה, פרי הראוי לאכילה, ואז יניח בה את הפסולת, ולפני שזורק הכל לאשפה יטול את הפרי בידו (ברירת אוכל מתוך פסולת שמתרת בשבת), ואת השאר יזרוק. דעת המש"ב: להחמיר בכך. דעת כה"ח: נוטה להקל בזה, אך רוב הפוסקים אומרים שאסור ליצור מצב של סילוק המוקצה על ידי נתינת לחם בצלחת, וכיון שיש עליו שם מוקצה, לא ניתן להפקיעו (עיין לשו"ע סי' ש"י סעי' ו', ועיין בא"ח ש"ש מקץ טז, וכה"ח שם ס"ק נ"ט שמחלק בין אם המוקצה היה מונח לפניו בין השמשות, ובין אם בין השמשות היה מותר לטלטלו ורק ביום שבת הניח בו מוקצה, ע"ש).

חומרת המוקצה

הרמב"ם והראב"ד נחלקו בטעם איסור מוקצה, אם איסורו מדין טלטול או לא, ואין לנו בזה נ"מ כי חכמים אסרו אותו בכל מצב. חז"ל אומרים שאת ירבעם בן נבט שעשה עגל והשתחוה לעבודה זרה, הענישו בכל מיני עונשים, ולבסוף הענישוהו בטלטול מוקצה, מכאן שכל כך חמור דין מוקצה בשמים.

שלא להניח כלי תחת מים היוצאים ממוזג

בענין דין מבטל כלי מהיכנו כותב השו"ע (סי' ש"י ס"ו), וז"ל: "כל דבר שאסור לטלטלו, אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו, מפני שאוסר הכלי בטלטול ונמצא מבטל כלי מהיכנו; אבל מותר לכפות עליו כלי, ובלבד שלא יגע בו". וז"ל הרמב"ם (פרק כ"ה מהלכות שבת הלכה כ"ג): "אסור לבטל כלי מהיכנו מפני שהוא כסותר (עיין רש"י ותוס' לעיל), כיצד: לא יתן כלי תחת הר בשבת לקבל את השמן הנוסף, שהשמן שברר אסור לטלטלו, וכשיפול לכלי יאסר בטלטול הכלי שהיה מותר, וכן כל כיוצא בזה", ע"ש. בכניסה לבית הכנסת או לבית יש לעיתים מים ע"ג הקרקע, ומקורם מהמוזג, לפי שנוצרו מהתייבשות הגז עם האויר ונהפכו למים. מים אלו הם מוקצה מדין נולד, ועל כן אסור לתת תחתיהם כלי לקבל אותם בשבת, וגם בזה יש איסור של מבטל כלי מהיכנו. ואם רוצה להניח כלי בשבת, יניח בו מים אם איסוריהם, ואם פרי שלם ומתקלקל במים, ואז הכלי מותר בטלטול אגב המים הטובים, הסוכריה או הפרי.

שהקב"ה הוא מלך רחון וחנון ומצד שני אומרים שכל האומר הקב"ה ותרן יוותרו מעיו? אלא הכוונה היא, אם אדם עושה עוון ואומר שיחזור בתשובה, על זה אומרים שאין הקב"ה מוותר. אבל אם אדם כבר עשה עוון ומבקש מהקב"ה שישלח לו, על זה אומרים 'למען תורא'.

שברון הלב רצוי יותר מהקרבת קרבן

בפרק הנ"ל מסיים דוד המלך ע"ה "נפשי לאד-ני משמרים לבקר שמרים לבקר. יחל ישראל אל ה' כי עם ה'החסד והרבה עמו פדות. והוא יפדה את ישראל מפל עונותיו. יש בזה רמז לנוהגים לקום באשמורת לאמירת סליחות, וזהו משומרים לבקר. והאשכנזים נוהגים לתקוע בשופר מר"ח אלול. הצד השווה שביניהם הוא שברון הלב, ועל זה נאמר "זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה". ושברון הלב חשוב לפני הקב"ה יותר מכל הקרבת קרבנות. וכמו שאמר שמואל הנביא "החפץ ה' בעולות וזבחים כשמע בקול ה' הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמואל פרק טו פסוק כב).

הקב"ה כמו אב לבנו

התורה תובת עוד (שם יא) 'כי המצנה הזאת אשר אנכי מצפך היום לא נפלאות הוא ממך ולא רחקה הוא'. שמה יאמר האדם כיצד אחזור בתשובה וכל כך התרחק מבורא עולם, על כך התורה אומרת לו 'לא בשמים היא' ויכול לשוב בתשובה באשר הוא שם, וכל הטענות הללו אינם אלא טענות היצר בלבד. וזהו שאומרים בסליחות 'מחי ומסי ממית ומחי מסיק מן שאול לחיי עלמא' (מכאן שאפילו אם נמצא בשאול ממש, אף על פי כן הקב"ה מוציא אותם משם ומציל אותם לחיים ולשלום).

ברא כד חטי אבוהי לקייה אבוהי דחייס אסי לכאביה (כלומר שאב חס על בנו ומרפא את המכות שהכה את בנו) עבדא דמריד ונפיק בקולר למריה תאיב יתבר קולריה. מכאן שיש הבדל בין בן לעבד. בן שחטא כלפי אביו, לכשיבקש סליחה, האב חס עליו וממהר לסלוח לו, אבל עבד שחטא כלפי רבו, רוצה רבו למונעו מלשוב לכסלה, ואין הסליחה מושלמת, עד שיחנכנו היטב.

תשובה ללא וידוי אינה תשובה

הרמב"ם כותב בריש הלכות תשובה (בהקדמה), וז"ל: "מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה". ישנה מחלוקת בדעת הרמב"ם האם כוונתו שיש מצות עשה לחזור בתשובה, או כוונתו שתשובה תלויה בוידוי, שאם חזר בתשובה ולא התודה לא מתקבלת תשובתו. הוידוי הוא מחלקי התשובה, וכותב הרמב"ם, וז"ל (שם א' א'): "כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנה השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח". וכי'. ועוד אומר הרמב"ם שדרך תשובה וחרטה היא שיגיע לאותו מעשה ממש שחטא בו ובאותם תנאים, ונמנע ולא חוטא, הרי זו תשובה גמורה.

וכותב הרמב"ם שאמיתות התשובה צריכה להיות עד שבורא עולם יעיד עליו שלא ישוב לכסלה, וז"ל (שם ב' ב'): "ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו" עכ"ל. דהיינו, בשעה שאומר 'חטאתי עויתי ופשעתי' צריך שהיה לו חרטה גמורה, כי הקב"ה יודע מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, ואי אפשר להתחכם כנגדו.

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תצא - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הבגדים, שמר את חלקם בכדי לתת אותם במתנה לחבריו, כיון שהקצה את הבגדים לסחורה וכעת רוצה לקחת לעצמו בשבת – אינו רשאי.

אין דין מוקצה באוכלין

אם ראה שחסר לו אוכל ביום שבת כגון סוכר, או קופסאות שימורים, יכול לבקש מבעל חנות המכולת ביום שבת שיתן לו, למרות שכל החנות היא לשם סחורה, כיון שבאוכל אין דין מוקצה. וכן אם אדם קיבל הרבה קופסאות שוקולד, וחלק מהם שמר בכדי לתת מתנה, עכ"ז אין בזה דין מוקצה.

הוצאת כבושים מתוך צנצנת

ישנם המכניסים בביתם ירקות כבושים בתוך צנצנת, כגון מלפפונים וכדו'. ואם ביום שבת הוציא מלפפון שעדיין לא נכבש טוב – אסור להחזירו. ויש לדעת, שאם נוטל את המלפפונים מתוך הצנצנת על ידי כף שבה יש חורים שהמים יורדים דרכם, הוי כעין בורר ואסור לעשות כן בשבת, כי זה בורר אוכל מתוך פסולת בכלי ואסור.

קומקום של תמצית תה

קנקן תה שבתוכו עלים ומים, ויש בפיו מסננת שעוצרת את עלי התה מלרדת לתוך הכוס. דעת הב"ח וה'בית מנוחה': יש בהוצאת התמצית איסור דאורייתא (עיי'ן בא"ח ש"י בשלח יח), ואמנם ברירת אוכל מתוך פסולת מותרת, אך לא על ידי כלי שמיועד לכך. דעת החזון איש (סי' נ"ג): מותר, כיון שבורר אוכל מתוך פסולת, דהיינו בורר את התמצית מתוך עלי התה.

מוקצה בבין השמשות – אסור בשבת

השו"ע כותב את הדין (סי' ש"י סעי' ז'): "מיגו דאיתקצאי בבין השמשות איתקצאי לכולי יומא". דהיינו, דבר שהיה מוקצה בבין השמשות ולא היה ניתן להשתמש בו, הוא מוקצה לכל השבת. חולצה שנתלככה ביום שישי, וכבסה ותלה אותה על קולב, ובכוונתו ללבושה למחרת בשבת, מכיון שבבין השמשות עדיין היתה רטובה – דינה כמוקצה ואסור ללבושה בשבת, וגם הקולב דינו מוקצה, וכן פסקו רוב הפוסקים (עיי'ן למש"ב סי' ש"ח סק ס"ג וס"ק קע"א). וי"א: למרות שבבין השמשות היתה רטובה, אם היה בדעתו ללבושה – מותר ללבושה בשבת, ולהלכה אין הדין כן.

שינוי בשעון השבת

אם כיון את שעון שבת שישאר אור דולק בבית בשעות מסוימות, אסור להזיז את מתגני השעון אפי' בשעה שאור מכובה, כיון שיש בזה איסור מוקצה וכן הוי איסור בונה או סותר דאורייתא.

הפשרת אוכל על מיחם בשבת

מאכל קר כגון: דגים מבושלים קפואים, שרוצה להניחם בשבת על מיחם מים חמים בכדי שיפשרו, והנוזל הקפוא נהפך לנוזל מימי. דעת הרמ"א: נוטה להחמיר. דעת השו"ע: אם מתכוון בכדי לחמם, ולא להמיס את המים – מותר. ורוב הפוסקים סוברים בדעת השו"ע אפי' אם מתכוון להמיס.

שימוש בקוביות קרח בשבת

אם רוצה לשים קרח בתוך קנקן מים כדי לקררו – מותר, ובלבד שלא ירסקנו בידיו בכדי למהר את קירור המים. הנחת קוביות קרח בתוך כוס ריק בשבת, והקרח נמס ונהיה למים: דעת הרמ"א: לכתחילה אסור, אלא אם כן יש בכוס מים. דעת השו"ע: מותר ואפי' לכתחילה. לכו"ע: אם הניח בתוך כוס קוביית קרח ורוצה למהר ומרסק – אסור (עיי'ן לשו"ע סי' ש"כ סעי' ט', ולמש"ב שם ס"ק ל"ה).

משום מראית עין

אם רוצה לגמוע ביצה חיה בשבת – מותר. אבל אם לקח ביצה חיה ושפכה לתוך צלחת זכוכית ורוצה לערבבה ולגומעה – אסור, משום מראית עין

מוקצה המונח על גבי המטה

הגמרא אומרת (שבת מ"ד ע"ב): "איתמר אמר רב יהודה אמר רב: מטה שייחדה למעות – אסור לטלטלה, הניח עליה מעות – אסור לטלטלה, לא הניח עליה מעות – מותר לטלטלה. לא ייחדה למעות ויש עליה מעות – אסור לטלטלה, אין עליה מעות – מותר לטלטלה, והוא שלא היו עליה בבין השמשות". וז"ל השו"ע (סי' ש"י סעי' ז'): "מטה שיש עליה מעות או אפילו אין עליה עתה והיה עליה בין השמשות אסור לטלטלה, דמגו דאיתקצי לבין השמשות איתקצי לכולי יומא וכו' וה"ה לכל דבר היתר שמונח עליו איסור.

אבל אם עליה עתה מעות וגם לא היה עליה ביה"ש מותר לטלטלה אפי' ייחדה למעות והניחם עליה מבעוד יום, כיון שסילקן קודם ביה"ש", עיי"ש. ואומר כה"ח (ס"ק ל"ב): "מיטה שיש עליה מעות או אפילו הניח עליה עתה או היו עליה בבין השמשות – אסור לטלטלה, במניח איירי. דבשבת תנא, מנעך את הכר והם נופלות מאליהן. ובמניח בשבת איירי שהניח מבעוד יום והיו עליה בבין השמשות, אפילו אין עליה עתה, מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא. ולענין נייעור (להרים את המכסה וזה נופל) עיי'ן במג"א (סי' ש"ח ס"ק נ"ו) שכתב להתיר כיון שלא היו עליה בבין השמשות".

הבדל בין שוכח למניח

אם הניח מעות בכוונה על המיטה בערב שבת, דינו שונה ממי ששכח את המעות על מיטתו לפני שבת. אם הניח את המעות – אינו יכול לנענע את המיטה כדי להפיל ממנה את המעות. אבל אם שכח את המעות – יכול לעשות כן. האבן עזרא כותב ש'מלך הסדר אין לו כל'. כלומר מי שמסודר בחפציו ומחושב כיצד עליו להניחם ואיפה, הוא מלך לעצמו ולא יבא לידי איסור או לחששות.

חלה בהקפאה ויש עליה דג קפוא

ישנה עוד נ"מ בין שוכח למניח והיא: אם הניח בתא ההקפאה שקית עם חלה סגורה היטב, ומעליה שם דג או בשר לא מבושל, ובשבת רוצה ליטול את החלה לצורך הסעודה, תלוי הדבר אם שכח את הדג או שהניחו בכוונה תחילה. אם שכחו – הרי שבשבת יכול למשוך את החלה והדג יפול מאליו, אבל אם הניח את הדג בכוונה תחילה (כי חשב שלא יהיה לו צורך בחלה) – לא יוכל למשוך את החלה באופן הנ"ל, כי טלטול מן הצד מותר רק באופן שלא היה ביה"ש בסיס לדבר אסור.

מגירה שבה דברי מוקצה

כיום בכל המטבחים יש מגירות לסכינים ומזלגות, אלא שלעיתים מניח בהם גם כלי עבודה כגון: צבת, פטיש וכדו' – וזה נקרא מוקצה לדבר ההיתר ודבר האיסור, ומותר בשבת לקחת ממגירה זו כלים שצריך להם, כיון שגם בפטיש יכול להשתמש לפצח אגוזים. אבל יש מי שאומר שאם יש לו מפצח רגיל ומיועד לזה, אינו יכול להשתמש בהיתר זה של צורך גופו. ועד כדי כך חמור הדבר, שאפילו אם הוא בגוזזטרא והפטיש לידו, ומפצח האגוזים במטבח, ילך למטבח ולא ישתמש בפטיש. ולא התירו אלא אם אין לו מפצח אגוזים כלל ואין לו שום ברירה, זו סברת המש"ב.

פתיחת קופסת שימורים בשבת

מותר לפתוח בשבת קופסת שימורים על ידי פטיש או מברג. כיום שניתן לפתוח קופסאות שימורים בקלות על ידי שלילת המכסה, אין בזה איסור בונה גם סותר, ובלבד שלא ישתמש בקופסא שפתח לדבר אחר. ויש מי שאומר: שלאחר שפתח את קופסת השימורים יש להעביר את תכולתה לכלי אחר, אך אין הדין כן.

דין מוקצה בבגדים

ישנו כלל: באוכל – אין דין מוקצה, אבל בבגדים – יש דין מוקצה. למשל, אם נתלככה חולצתו בשבת, יכול לפתוח חולצה חדשה, למרות שהיא בתוך אריזה של ניילון ומחוברת בסיכות, כיון שזה לכבוד השבת. אדם שנולד לו תינוק או תינוקת וקיבל מתנות של בגדים, וכיון שאינו צריך לכל

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תצא - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

האם צריך להניח מזוזה במעלית ?

כתוב שצריך לקבוע מזוזה בפתח הבית ובשער החצר. יש מי שאומר: ה"ה בדלת הכניסה למעלית, כי זה נקרא חצר. והמחמירים עושים את המזוזה על פתח כניסת המעלית. אבל למעשה, אין הדיון כן, כי אין נוהגים לישון או לאכול במעלית. ואין לך דירת עראי יותר מזה, ואפילו שם דירת עראי אין עליה.

פרי שבישלו בסוכר

כל פרי לפני גמר בישולו הוא בוסר ואין דרך לאוכלו, והאוכלו מברך 'שהכל'. פרי שבישלו בסוכר: אם לפני הבישול היה ראוי לאוכלו בשעת הדחק – מברך עליו אחר בישולו בסוכר כברכתנו. ואם אי אפשר לאוכלו אפי' בשעת הדחק, מברך עליו אפי' אחר בישולו בסוכר ברכת שהכל (ועיין ר"פ ח"ד או"ח סי' כ"ט).

פירות שאינם מעושרים - מוקצה

אם קנה פירות או ירקות ואינו יודע אם הפרישו מעשר או לא – אינו יכול לאכלם בשבת, וכן אסור לטלטלם כי טבל הינו מוקצה. והגמרא אומרת שעם הארץ אינו משקר ביום שבת ואם אמר שעשיר – נאמן, כי אימת שבת עליו. אבל לכותים אין מאמינים כלל, ואם אומרים שעשירו, יאמר להם 'קודם אכלו אתם'. וכל זה בזמנם, אבל כיום עשו את הכותים כגויים לכל דבריהם.

סיכה ומריחה בשבת

ישנו הבדל בין סיכה למריחה של משחה. אשה שרגילה ביום חול לאחר שטיפת כלים או עשיית כביסה, לסוך את ידיה בשמן זית – אף בשבת מותר לה לעשות כן. אבל אם היא רגילה למרוח משחה על ידיה – אסור לעשות כן בשבת.

משחה על פצע בשבת

אסור למרוח משחה על פצע בשבת. אלא ימעך את השפופרת והמשחה תצא מאליה, וזה רק אם ישנו צורך מיוחד לכך.

צחצוח שיניים בשבת

אם רוצה לצחצח שיניו בשבת, צריך לבדוק עצמו ביום חול על ידי שמבריש שיניו עם מים ללא משחה, ואם רואה שיוצא לו דם מחניכיו, ינסה שנית על ידי מברשת רכה, ואם שוב יצא לו דם אסור לו לצחצח שיניו בשבת. כל צחצוח שיניים שהותר בשבת זה רק על ידי מי פה, אבל לא על ידי משחה. אבל מכיון שגדול כבוד הבריות שלא יהא פיו מדיף ריח רע, יכול לקחת את השפופרת ויכניסנה לפיו וכך תצא משחה ויצחצח שיניו, כי זה שינוי.

ישראל בני מלכים

למעשה נפסקה הלכה שכל ישראל שכל בני מלכים הם. ועל בן מלך להזהר בדיבורו שיהא בנחת ובנימוס, וכן לא לאכול בשוק, ולהתלבש כראוי, שלא יזלזל בתואר של 'בן מלך'. לבן מלך יש יתרון שהוא מפונק, אוכל, שותה ומתלבש ושומרים עליו, ואין לו כל התחייבות, לא של מלחמה ולא של משרד האוצר לשלם לחיילים וכדו', הוא בן מלך לכבוד, וכך הם בני ישראל. ויהי רצון שנוכה לביאת מלך המשיח בב"א, ונוכה לראות כהנים בעבודתם ולווים בדוכנם וישראל במעמדם, בעגלא ובזמן קריב אכ"ר.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

שמה יכנס אחד השכנים ויחשוב שרוצה לטגן חביתה בשבת, או ישמע שכנו שהוא מעררב ויבוא לידי חשד.

הכשרת אוכל שלא ע"י בישול

משמש שהתייבש ורוצה לאוכלו בשבת, יכול להניחו בתוך מים בכדי שיתרכך. אבל בתוך מים פושרים – אסור, מכיון שהם גורמים שיהא ראוי לאכילה, אם לא היה ראוי לאוכלו מקודם השרייה. משמש בוסר ורוצה להניחו במים פושרים בשבת – אסור. פירות שהניחם על הגג או על הגזוזטרה בכדי שיתבשלו – זה נקרא 'איחדי בידיים', ודינם מוקצה ביום שבת. והגמרא אומרת: שלדעת רבי שמעון אין דין מוקצה אלא בגרוגרות וצימוקים בלבד (עיין ביצה דף מ' ע"א וע"ב). אומר הב"ח בדרך מוסר, אפילו אדם שעשה עבירות והתרחק מדרך התורה, מ"מ אין דין מוקצה לפני הקב"ה, ורק אדם ש'דחינהו בידיים', דהיינו שמקרבים אותו והוא אינו רוצה, יש עליו דין מוקצה. והנ"מ היא, שאדם צריך לקרב את חבירו, לעודדו ולחזקו ולהשפיע עליו לטובה, אבל אדם שאינו חפץ להתקרב אל ה', צריך להתרחק ממנו בכדי שלא ילמדו ממעשיו, הרחק משכן רע. האדם נברא בעולם בכדי לעבוד את הבורא יתברך שמו ויתעלה מתוך אהבה, והאדם אינו יכול לבטל כלי מהיכנו, ולהפוך את הכוחות שניתנו לו לדרך השליכה, כי גופו ניתן לו להיות משכן לשכינה.

נשיאת תיק בשבת

כתוב בשו"ע: "תיבה שיש בה דבר המותר לטלטל ומעות, אם המעות אינם עיקר מותר לטלטלה, כמו שהיא על פי התנאים שנאמרו במתתה". אשה בחודש התשיעי להריונה, צריכה להכין מערב שבת תיק ובו כל המסמכים והציוד הדרוש לה, אם תצטרך ללדת בשבת, וכדאי שתוסיף לתיק עוגה או ממתקים (וכן שתכתוב מע"ש על כמה פתקים את שמה ושם האב והאם, ומספר תעודת הזהות שלה ושל בעלה, ומסרם בכניסה לבית החולים בכדי שהם לא ירשמו בשבת אלא יכניסו את הפתק במקום שצריך), דהיינו התיק שלה ישמש הן לדבר מוקצה והן לדבר שאינו מוקצה. אבל אינה יכולה להניח שם דברי מוקצה כגון אודם, כיון שאין זה לצורך. אומר הרמב"ם, כמו שאסור לכתוב בשבת כך גם אסור לצייר. ולעיתים אשה רואה שהאודם שלה ירד ובלוי מחשבה מתקנת זאת מיד, ועל כן אין להניח אודם בתיק בכדי שלא תבא לידי איסור כותב (עיין רמב"ם פרק י"א הלכה י"ז).

החזרת המכסה על סיר החמין

אם בדק את סיר החמין בשבת וראה שחלק מהשעועית לא נתבשלה, אסור להחזיר את המכסה על הסיר, כיון שאם יחזירו יתבשל או יקרב את בישולו. כניסה לתוך שלולית מים בשבתכשירוד גשם בערי המישור, בדרך כלל הכבישים מוצפים. ועל כן אם רוצה בשבת לחצות את הכביש ואפי' אם מתכוון לשם מצוה ללכת לביה"כ – אסור לו לדרוך על שלולית מים מחשש שמה יתרטבו בגדיו. ואם יש לו צורך ואין דרך אחרת יכניס ידיו לתוך כיסי המכנסיים ויגביהם, וכך יזהר כדי שלא יבוא לידי איסור סחיטה (עיין לשו"ע סי' שכ"ו סעי' ז', ולכה"ח שם ס"ק כ"ח).

שכח מעות בכיסו

אם היה בדרכו לבית הכנסת בשבת ורואה ששכח מעות בכנף חלוקו (בכיסו). יש מי שאומר: בכל אופן יבוא כך לבית הכנסת, וכשיגיע לביתו ינער את בגדו. ואין המכנסיים נקראים בסיס לדבר אסור שהרי היה בינין השמשות היה בהם מעות, כיון שאין עיקר תשמישם אלא ללבישה ולא לשם מעות. ויש מי שאומר: שכשיגיע לבית הכנסת ינער את בגדו בנחיות.

עירובי חצירות

אנו נוהגים לשים עירובי חצירות בבית הכנסת, בכדי שאדם יוכל לטלטל מהחצר לבית ולהיפך. ויש להזהר שלא לטלטל במקום שאין עירוב כללי. אדם שנוהג לא לטלטל כי אינו סומך על העירוב, צריך לומר שעושה כן 'בלי נד', שאם פעם אחת יצטרך לטלטל איזה דבר שיהא מותר לו. חדר מדריגות שייך לכל דיירי הבנין – ודינו כעין רשות הרבים. ואם לא הניח עירובי חצירות יהא אסור לו לטלטל מהבית לחדר מדרגות ולהיפך.

